

VIETINĖS ...

(atkelta iš 5-to psl.)

Išsiaiškinus ir pasiskirstius darbą, jokių kitų nesuaprimtinimų su LAF nebuvo. Vietinės Apsaugos štabas vadovavo sukilimo akcijai, o propagandai bei politiniam sektoriui – LAF.

Pačiame Vietinės Apsaugos štabe yra buvusi ir labai kritiška padėtis. Rusai, matyt iš kur nors sužinoję partizanų štabo buveinę, ėmė ją supti. Tai įvyko Laisvės alėjoje, kai štabas tebebuvo dar Saugumo rūmuose. Tiesa, ten tebebuvo tik dalis štabo, o didžioji dalis buvo jau „Lino“ patalpose. Mat buvo paaiškėję, kad Saugumo patalpos per plačiai pasidarė žinomos kaip partizanų centras. Atsargumo sumetimais buvo nutarta vietą pakeisti. Kaunas juk tebebuvo dar pilnas raudonarmiečių! Ir taip birželio 23 d. po pietų Laisvės alėjoje prieš pat štabo duris atsistojo rusų tanketė, o Vytauto prospekte ir toje pačioje Laisvės alėjoje grupavosi ginkluoti rusų kareiviai, bet dar, matyt, tebelaukė įsakymo ar gal paramos. Lietuviai partizanai staiga sutartinai atidarė į juos ugnį iš trijų krypčių: iš Saugumo rūmų trečio aukšto, iš Ateitininkų namų ir iš Vytauto kalno. Pastarieji buvo radio stoties sargybiniai. Panikoje rusai pabėgo, nors jų ir buvo kelios dešimtys. Reikalas truko vos kelias minutes. Keli ir mūsų partizanai bandė pabėgti. Jų, matyt, nervai neišlaikė; padėtis atrodė tikrai kritiška ir šių eilučių autoriui, kuriam teko planuoti mūsų sutartiną ugnį. Du mūsų bėgusieji žuvo Laisvės alėjoje, o vienam aukšto laipsnio kariškiui pavyko pasprukti per kiemus į Duonelaičio gatvę. Pavardės geriau neminėti, nes jis buvo palaužtos sveikatos, vos tik

iš kalėjimo išėjęs. Ir vokiečių laikais jis buvo uždarytas Stuthofio lageryje.

Šiaip jau su visais partizanų bei sukilėlių daliniais V.A. štabas darniai bendradarbiavo. Kiek keistokai laikėsi tik Darbo rūmų dalinys, vadovaujamas Zarskaus ir Klimaičio. Vėliau paaiškėjo, kad jiedu su savo daliniu labai anksti užmezgė ryšius su vokiečių saugumo dalinio vadu Stahlecker. Zarskus pats save pasiskyrė Kauno miesto policijos vadu.

Pirmasis vokiečių ryšininkas Manteufel (be abejo, tai buvo slapyvardis) į štabą atvyko birželio 24 d. Tai dėl baltų raiščių partizanams, kad būtų išvengta galimų susidūrimų su vokiečių kariais.

Birželio 23 d. į Vietinės Apsaugos štabą „Lino“ patalpose atvyko pirmasis laikinosios vyriausybės ministras architektas V. Žemkalnis. Apie savo paskyrimą išgirdęs per radiją ir atėjęs pėsčiomis iš Kulautuvos. Jis buvo komunalinio ūkio ministras, bet mano prašomas ėmėsi organizuoti policiją, laikinai ėmėsi vidaus reikalų ministro pareigų. Jo yra ir Kauno miesto burmistro K. Palčiausko paskyrimas. Vėliau ministras Žemkalnis savo buveinę perkėlė į buvusias „Žaibo“ bendrovės patalpas, kur ir kiti vyriausybės nariai laikinai susibūrė, kol visas kabinetas persikėlė į Taupomųjų kasų rūmus.

* * *

Vietinės Apsaugos štabas buvo ėmėsis suburti buvusius nepriklausomos Lietuvos karius, kitaip sakant vykdyti savos rūšies mobilizaciją bei duoti pradžią Lietuvos kariuomenės atkūrimui. Tuo rūpinosi maj. Bikenaitis, o pačių karių organizavimas buvo pavestas pulk. Andriui Butkūniui. Žinoma, dabar atrodo nerimta gal-

vota atkurti kariuomenę vokiečių - sovietų karo įkarštyje. Suburtus dalinius perėmė okupantas vokiečiai, padaręs juos pavaldžius vokiečių policijai ir pavadinęs (čia jau mūsų patarimu) Savisaugos daliniais. Iš čia vėlesnieji Savisaugos batalionai.

Vietinės Apsaugos štabo veiklos pabaiga reikėtų laikyti, kai susikūrė laikinoji vyriausybė ir pradėjo darbą. Tik tas vyko iš lėto, užtruko beveik iki birželio pabaigos. Pirmas jos žingsnis buvo Kauno komendantas plk. Bobelio paskyrimas, tuo būdu pakeičiant V.A. štabo paskirtą maj. Bikenaitį, paliekant jį plk. Bobelio pavadootoju. Man buvo patikėtas bataliono vado teisėmis ryšininko darbas su vokiečių karine vadovybe, konkrečiai su Kaune įsikūrusia Feldkommandantūra, kuriai vadovavo gen. Pohl. V.A. štabui palikta tik būstinė Maironio g. su vedėju lt. V. Gudoniū. Ten buvę partizanai galėjo kreiptis asmeniniais reikalais, buvo išrašomi jiems pažymėjimai, telkiami kiti dokumentai.

Esant Feldkommandantūroje mano ausį pasiekė kai kurie neleistini sukilėlių elgesiai – suvedinėjimas sąskaitų su tikrais bei tariamais komunistų kolaborantais. Pasiūliau gen. Pohl partizanus nuginkluoti. Tokį įsakymą jis pasirašė berods birželio 30 d., mano suredugotą. Jis buvo pagarsintas per Kauno radiją. Kaune ginklus turėjo sunėsti į lietuvių komendantūrą. Provincijoje – į policijos įstaigas. Darbo rūmų dalinys tapo išskirtas. Iš gen. Pohl ir sužinojau, kad tą dalinį yra perėmęs vokiečių saugumas.

Pagrindinė sukilimo prasmė, kaip dabar atrodo, buvo sugriovimas maskviško mito, kad lietuviai neva savanoriškai įsijungę į TSRS.

Albertas Zubras - Zemribas

APIE 1941 METUS LIETUVOJE

Noriu, kaip buvęs akivaizdus liudininkas, aprašyti kelis 1941 metų vasaros įvykius Šiauliuose, kur buvau tuo metu suaugusių gimnazijos mokytojas. Priežastis: Lietuvį Fronto aktyvistai be reikalo išgarbino tas „nepriklausomybės kovas“. P. Tysliavienė, Vilniuje palaidojusi savo vyrą, grįždama apsilankė pas mane Paryžiuje. Ji parsivežė partijos jai duotų dokumentų apie „laisvintojų“ žiaurumus Šiaulių apygardoje, kurie neatitinka teisybei. Manau, kad keletas faktų gali padėti Jums susidaryti blaiivų, maždaug objektyvų įspūdį apie to meto įvykius ir atmosferą.

1. Į LAF buvau užverbutas kovo mėnesį vieno gero pažįstamo, buvusio skautų veikėjo. Apie šį pogrindį daugiau nieko negirdėjau iki tol, kol vokiečių kariuomenė užėmė Šiaulius (ketvirtą, rodos, dieną po karo paskelbimo). Taigi, jokio „sukilimo“ iš vis nebuvo.

2. Sekantį rytą, išgirdęs, kad „partizanai“ renkasi buv. Mergaičių mokytojų seminarijoje, nuskubėjau į ją. Žmonės rinkosi gausiai. Kaip atsargos karininkas, iš karto pasidariau būrio vadu, ėmiausi įvairios veiklos (pvz., su seminarijos antspaudu išduodamas buv. kepyklos direktoriui leidimą atidaryti savo kepyklą, kad miestas turėtų duonos, ir t.t.). Po pietų vyrų tiek prisirinko, kad paskyrė mane jau kuopos vadu (apie 200 žmonių). Žmonės, žinoma, buvo neginkluoti.

Netikėtai atėjo įsakymas iš vokiečių komendantūros: surinkti ir pristatyti 100 (ar daugiau?) žydų gatvėms šluoti. Nustebimas, kažkoks nejaukus jausmas, kad kažkas netvarkoje: perdaviau įsakymą ir kitą rytą jau nebeatėjau toliau „laisvinti“. Taigi: pirmas, palygininti nereikšmingas įsakymas žydų atžvilgiu atėjo iš vokiečių komendantūros.

3. Porai savaitių praėjus – aš tada buvau perėmęs

Šiaulių savitraščio redagavimą – buvau pakviestas į L.A. Fronto štabo posėdį.

Posėdis išklaušė pranešimą apie praeitos nakties įvykius. Du Fronto pareigūnai buvo vokiečių iškviesti į Šiaulių kalėjimą. Vokiečiai kalėjimo komendantas paaiškino, kad iš aplinkinių miestelių lietuviai „partizanai“ ištisais būriais privedė tiek „komunistų“, kad kalėjime jis nebeturįs vietos kur juos padėti. Kalėjimo kieme pastatė staliuką, padėjo „komunistų“ sąrašus ir liepė dėti kryžiuokus šalia pavardžių tų, kurie atrodė „tikri komunistai“, ir čia pat juos šaudė. Taigi:

a) pirmos žudynės buvo „komunistų“, o ne žydų;

b) jas pravedė vokiečiai, o ne lietuviai (ne dėl kaltumo, o praktiškais sumetimais).

Aktyvistų štabas, buv. Šiaulių saugumo viršininko pasiūlymu, nutarė steigti „lietuvišką kalėjimą“, ten priminėti nuolat atvedamus „komunistų“ būrius ir, juos priėmus, išleisti į laisvę pro užpakalines duris, kad pasislėptų kur nors, kol neramumas praeis. Taigi, Frontas atliko humanistinę akciją, prilaikydamas vietines iniciatyvas, sąskaitų suvedinėjimus ir t.t.

4. Štabui posėdžiaujant, įsiveržė du nepažįstami piliečiai: advokatas Požėla ir mokytojas Gobis (didelis katalikų veikėjas, pedagoginių knygelių autorius). Prieštarė sakydami, kad jie atstovauja S.D. (Sicherheitsdienst), apie kurią mes pirmą kartą išgirdome, kad, su ja palyginus, ir komendantūra, ir Gestapo – tik nusispjauti, kad mes jų turime klausyti ir nuo dabar vadintis Nacionalistų partija. Ir išėjo.

Viešpatavo tylą. Maj. Vilutis (nuosaikus voldemarininkas), štabo viršininkas, patarė per naktį pagalvoti, o iš ryto šalia „L. Aktyvistų frontas“ prikale ir lentą „Nacionalistų partija“. Štabas taikingai veikė ir toliau,

kiek galima buvo veikti, o neužilgo ir išsiskirstė.

Adv. Požėla neužilgo išgarsėjo kaip žydų žudikas Šiaulių apygardos miesteliuose. Pavasariop, 1942 m. man rodos, jis buvo pačių SS sušaudytas.

Taigi, Wehrmacht'as žydų atžvilgiu laikėsi palyginti „švelniai“, o S.D. ir jo žinioje esančios Einsatztruppen aktyviai ėmėsi žydų likvidavimo.

5. Išvada: mano patiekti keli faktai liečia padėtį vienoje iš keturių Lietuvos apygardų, nekalbant apie Kauną. Taigi, situacija gana charakteringa. Kalbėti apie „tautos sukilimą“ neatsargu. Jis buvo, dėl suprantamų priežasčių, labai silpnai organizuotas ir vyko gana spontaniškai, vokiečių kariuomenei progresyviai užimėnįant Lietuvą.

KELETAS BENDRŲ PASTABŲ

1. Jūs *Drauge* (ir *Akiračiuose*) minite Škirpą ir Ambrazevičių, kaip Fronto vadus. Nereikia užmiršti tų, kurie uoliai veikė. Lietuvoje informuotiems žmonėms buvo žinoma, kad to sukilimo vadas buvo L. Prapuolenis.

2. Plk. Škirpa buvo žinomas kaip liaudininkas. Jis Berlyne atstovavo vokišką Lietuvos nepriklausomybės „versiją“, tačiau ypatingais diplomatiniais gabumais nepasizymėjo. Pulk. Grinius, pavyzdžiui, to meto karo attaché Berlyne, išgavęs vizą išvyko į USA. Kairieji Škirpą iš viso atmetė. Po karo, mums bandant Paryžiuje sujungti visus į vieną „liberalų“ partiją, Kairys man pastatė ultimatumą, kad Škirpa nedalyvautų.

3. Nereikia užmiršti frontininkų simpatijų vokiečiams ir net fašizmui. 1936 m. paskelbtame manifeste „pažangieji katalikai“ (Ambrazevičius, Keliuotis, Maceina ir 20 kitų) į savo programą įrašė Mussolini „korporatizmą“ socialiniams santykiams spręsti. Tai anaiptol ne kaltinimas, o psichologinės situacijos supratimas.

mas. Juk gen. Raštikis pirmomis vokiečių okupacijos dienomis pasiūlė generalinę Lietuvos mobilizaciją (jei paskelbs nepriklausomybę), o 1944 m. sutiko vadovauti, iš užnugario, partizanų judėjimui prieš rusus užfronte. Krikščionys demokratai tik 1943 m. prisidėjo prie VLIKo organizuotos antinacinės rezistencijos.

4. 1942 m. suorganizuotai VLIKo rezistencijai priklausau tautininkai, voldemarininkai, liaudininkai ir socialdemokratai (Kairys ir Galinis). Taigi buvo dvi atskiros, nepanašios rezistencijos. Lietuvos Laisvės kovotojų sąjunga (kuriai ir aš priklausiau) buvo keistas liaudininkų (Žakevičius, Deksnys), tautininkų (Drunga-Valiulis) ir voldemarininkų (Brunius) mišinys, turėjęs nuolatinį ryšius per Švediją (Vokietaitis) su anglų Intelligence Service. Miškuose pasilikę Laisvės kovotojai ir išlaikė vietomis tokį pavadinimą, nors vėliau jų vadovavimą perėmė katalikai. Tiesa, dviejų dalykų negalima maišyti. Tokia politinė diferenciacija išryškėjo jau 1941 m. su liberalų pasitraukimu iš Fronto; ji atitiko ir skirtumus tarptautinėje politikoje: liberalai turėjo ryšius su Anglija (tol, kol ši skaitė Baltiją savo įtakos zona), o krikšč. demokratai – su Amerika. Amerikos slaptos tarnybos perėmė Baltijos reikalus 1946-47 m.

5. VLIKas, rusams artinantis 1944 m. vasarą, visai iširo. Kairiui bandant laivu pasiekti Švediją, jo vietoje likęs K. Bielinis nebegalėjo sušaukti išsibėgijusių VLIKo narių ir paskelbti manifestą, kaip to reikalavo Laisvės kovotojai (kuriems aš atstovavau). Buvo išsiųsti kažkokie įgaliojimai įsteigti Berlyne VLIKo delegatūrą. Tokią delegatūrą ir radau Berlyne (su Skipi-

čiu, Sidzikausku, A. Valiukėnu ...) 1944 m. gale, veikusią vokiečių Hilfsstelle globoje. Naujas VLIKas „atsikūrė“ 1945 m. amerikiečių (vėliau persikėlęs į prancūzų) zonoje. Jo pirmininkas jau buvo nebe Kairys, o Krupavičius.

A. J. Greimas

Le Chaussée, 1992.1.30

REDAKCIJOS PRIERAŠAS

Šis Algirdo Juliaus Greimo rašinys – vienas iš paskutiniųjų prieš mirtį. Rašytas jis Sauliui Sužiedėliui, komentuojant ilgą pokalbį su juo Akiračiuose (nr. 233-235) apie 1941 m. birželio mėn. sukilimo prieš bolševikus baltąsias dėmes.

A. J. Greimo paskutiniai komentarai, kaip jam visada buvo įprasta, yra demistifikuojančio pobūdžio. Pavyzdžiui, jau senokai išsivijoje sleidžiamas mitas, jog 1941 m. birželio mėn. sukilimas buvo masinio pobūdžio, apėmęs visą Lietuvą. Tuo tarpu Greimas liudija, kad ketvirtame savo didumo Lietuvos mieste Šiauliuose partizanai susiorganizavo tik vokiečiams atėjus... Arba, jau truzimu yra tapusi nuomonė, kad Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga buvo rezistencinė organizacija, susidedanti iš jaunųjų tautininkų. Greimas parodo, jog LLKS priklausė įvairių pažiūrų žmonėms. Tikimės, kad A. J. Greimo paskutiniai žodžiai pasitarnaus Antrojo pasaulinio karo lietuvių rezistencijos istorijos paryškinimui ir išaiškinimui – Akiračių red.

APIE SENIAI NEKĖLUSIAS ABEJONIŲ PROBLEMAS

Jonas Dainauskas yra neblogai žinomas Lietuvoje kaip Lietuvos statuto trynėtojas, darbų apie Krėvos unijos aktą autorius. Tačiau ši naujai pasirodžiusi studija – tai pats stambiausias autoriaus veikalas, ilgamečio triūso rezultatas.

„Lietuvos bei lietuvių krikštas...“ skiriamas aktualiems Lietuvos krikšto datos, Kriavo (Lietuvoje vadinamo Krėvos) akto autentiškumo bei su pastarąja problema tampriai susijusio XV šimtmečio lenkų kronikininko Jono Dluogošo žinių apie Lietuvą ir Lietuvos krikštą klausimams. Darbas pradamas pratarme, kurioje trumpai išdėstoma lietuvių - lenkų santykių istorija. Iš jos paaiškėja ir knygos autoriaus pagrindinės intencijos: tikrasis Lietuvos krikštas buvo ne 1387 m., o 1251 m., Kriavo aktas yra vėlesnių laikų falsifikatas, Dluogošo žinios apie Lietuvą ir Lietuvos krikštą 1387 m. yra išgalvotos. Tolimesnė knygos dalis (psl. 32-319) skiriama tik šių išvadų pagrindimui.

Reikia pripažinti knygos autoriaus išvadų naujumą. Jis kelia savo darbe visiškai naujas hipotezes, kurių pagrįstumą gali parodyti tik ilgesnio laiko studijos, savo kruopštumu prilygstančios J. Dainausko triūsiui, įdėtam rašant šią knygą. Todėl žemiau pateikiamos pastabos tėra pirmieji išpūdziai, perskaičius šią studiją, kurie po detalesnės darbo analizės gali pasikeisti.

Nors ir teigėme, kad daugeliu atvejų savo išvadosmis J. Dainauskas yra originalus, tačiau kartu reikia pripažinti, kad kai kurios jo darbo išvados gana greitai išplito Lietuvoje, knygai galbūt dar ir nepasirodžius. Vilniuje įsikūrusi „Karaliaus Mindaugo kolegija“, kaip ir knygos autorius, vienu iš savo tikslų pasiskelbė įtikinti visuomenę, kad tikrasis Lietuvos krikštas buvo Mindaugo, o ne Jogailos laikais. Reikia pastebėti, kad

tiek Dainauskas, tiek „Karaliaus Mindaugo kolegija“ panašiai argumentuoja savo nuomonę; Mindaugas apsikrikštijo 1251 m., valdovo krikštas reikė Lietuvos valstybės krikštą, Mindaugo krikštas buvo pripažintas popiežiaus, t.y. pelnė pasaulio pripažinimą. Nesunku pastebėti, kad šios nuomonės besilaikantys atstovai laiko krikštą paprasta deklaracija, nematydami, kad valdovo krikštas tik pradeda ilgą procesą, o pats valdovo krikštas gali būti sureikšmintas tik sėkmingai pasibaigus visam procesui. Po Mindaugo mirties Lietuva dar daugiau kaip šimtmečiui atkrito į pagonybę. Beje šis pasikeitęs statusas buvo pripažintas ir pačio popiežiaus institucijos: nuo XIII a. pabaigos iki Jogailos krikšto apie Lietuvą kalbama kaip apie pagonišką valstybę. Vadinasi, nors Mindaugo krikštas ir buvo pripažintas, po jo mirties jis neteko galios. Tuo tarpu pastoviai krikščionišku kraštu Lietuva tapo tik po Jogailos krikšto. Pastovumo momentas, laikant krikšto problemą ilgalaikiu procesu, yra svarbiausias Lietuvos krikšto datos nustatymo kriterius. Būtent taip krikšto problema suvokiama ir kitur, ką parodė ne visai vykęs J. Dainausko argumentas prieš Lietuvos krikštą 1386/87 m., pateikiant oficialią Latvijos krikšto datą (psl. 6-7). Tačiau aš visiškai sutinku su knygos autoriumi, kad galbūt dar galima diskutuoti, kurie metai, kuris mėnuo ar diena laikytina oficialia Lietuvos krikšto data, tačiau tai esmės nekeičia: nuo Jogailos laikų Lietuva tapo katalikišku kraštu.

Tarkim 1385 m. nebuvo ir Krėvos unijos akto. Tačiau argi šio fakto nuneigimas neleidžia kalbėti apie Lietuvos-Lenkijos glaudžius ryšius, o gal susitarimo Krėvoje nebuvimas leidžia teigti, kad Jogaila ir Vytautas buvo lygiaverčiai valdovai? Net atmetus homagiali-

nus Lietuvos kunigaikščių ir pačio Vytauto aktus (psl. 132-133), kas mažai tikėtina, visgi reikia pripažinti, kad iš Jogailos rankų Astravo sutartimi Vytautas gavo valdyti Lietuvą (1392 m.), iš Jogailos valdomos Lenkijos 1429-1430 m. bandė nesėkmingai išsilaisvinti Vytautas, siekdamas karaliaus vainiko ir t.t. Tad ir nevertinant Kriavo akto patikimumo ar nepatikimumo, akivaizdu, kad Vytautas buvo Jogailos valdomos Lenkijos vasalu. Gaila, kad darbo autorius neįvertino Lietuvoje pasirodžiusio prof. E. Gudavičiaus straipsnio Krėvos unijos klausimu (*Lietuvos TSR Mokslų Akademijos darbai*, A serija, 1977, T. 1, P. 67-74), kuriame, mano supratimu duodamas pagrįstas atsakymas į „amžinąjį“ klausimą: prijungė ar ne Jogaila Lietuvą prie Lenkijos? Gudavičiaus nuomone, Lietuva XIV a. devintajame dešimtmetyje buvo ankstyvųjų viduramžių monarchija, su dar nemkais išreikštais ir teisiškai neįformintais bajorijos luomo interesais. Ankstyvųjų viduramžių monarchiją atstovaujantis Lietuvos Didysis kunigaikštis laikė ją savo nuosavybe. Tad Jogaila, vedęs Lenkijos karalaitę Jadvygą, savo turta, t.y. Lietuvos valstybę, kaip kraitį „pasimė“ su savi. Vėlesnė Vytauto ir lietuvių bajorijos kova už savas teises privertė pakoreguoti Jogailos požiūrį į Lietuvą, kas tik patvirtina įžvalgią E. Gudavičiaus mintį.

J. Dainauskas didžiausią savo knygos dalį paskyrė J. Dluogošo pasakojimo apie Lietuvą ir lietuvius patikrinimui. Abejonės dėl atskirų šio lenkų kronikininko teksto vietų jau buvo kilusios ne vienam lietuvių, lenkų ar vokiečių istorikui. Itin nuosekliai ir pagrįstą J. Dluogošo teksto, skirto Žalgirio mūšiui, komentarų atskiro jo veikalui „Banderia Prutenorum“ (Prūsų vėliavos) kritikai paskelbė švedų istorikas Sven Ekdahl *Die „Banderia Prutenorum“ des Jan Dlugosz-eine Quelle zur Schlacht bei Tannenberg 1410*, Goettingen 1976 (šio darbo lietuviškas vertimas bus artimiausiu metu išleistas Lietuvoje); *Die Schlacht bei Tannenberg 1410*, Berlin 1982, T. 1, P. 260-297. Šie švedų istoriko darbai akivaizdžiai parodė, kad J. Dluogošas nevengė tiesiogiai falsifikuoti šaltinius. Žalgirio mūšio atveju tai buvo daroma, „siekiant pabrėžti lenkų pergalės dydį ir sumenkinti lietuvių kariuomenės reikšmę mūšyje“ – daro išvadą Sven Ekdahl (*Banderia...*, P. 109). Atrodo, kad tą patį galima pasakyti ir apie J. Dluogošo tekstą, aprašantį 1385-1393 m., pasirodžius J. Dainausko aptariamai knygai. Ir nors, mano galva, autorius galbūt nepateikė pakankamų įrodymų, kad Lietuvos krikšto 1386/87 m. ar Kriavo unijos akto nebuvo, pateikta Dluogošo teksto kritika turės išliekamąją vertę. Prie šios knygos dalies matyt dar nebe kartą bus priversti grįžti dauguma tyrinėtojų; galbūt ne vienam istorikui, užsiimančiam J. Dluogošo aprašomo laikotarpio problemomis J. Dainausko knyga taps parankine.

Perskaičius J. Dainausko studiją man, o galvoju ir ne vienam kitam istorikui liko daug klausimų. Vadinasi, iš tiesu pasirodė vertingas darbas, skatinantis dar ir dar kartą naujų autorius pateiktų teiginių šviesoje pažvelgti į jau atrodo senai nekėlusias abejonių problemas.

Alvydas Nikžentaitis

Jonas Dainauskas. *Lietuvos bei lietuvių krikštas ir 1387 metai*. Vydūno Fondas. Chicago. 1991. 352 psl.

Alvydas Nikžentaitis – jaunesnės kartos istorikas medievalistas. Dirbo Lietuvos Istorijos institute. Praeitą rudenį persikėlė į Klaipėdą vadovauti Vakarų Lietuvos tyrimo centrui prie steigiamo Klaipėdos universiteto. 1989 m. išleista jo studija *Gediminas*.